



PETFORM, 2023 ve sonrası doğal gaz piyasası sektörünü değerlendirdi

PETFORM Yönetim Kurulu Başkanı Ayşe Cesur, Gaz Grubu Başkanı Cem Aşık ve Arama-Üretim Grubu Başkanı Çağatay Beydoğan Gas&Power'a açıklamalarda bulundu.

PETFORM Yöneticileri doğal gaz piyasası, arama-üretim sektörüne yönelik faaliyetler ve beklentiler ile PETFORM'un çalışmaları hakkında Gas&Power'a açıklamalarda bulundular. PETFORM Yönetim Kurulu Başkanı Ayşe Cesur, gelişen yenilenebilir enerji sektörüne karşın doğal gaz ve petrolün ana kaynaklar olarak kalmaya devam edeceğini belirtti. Gaz Grubu Başkanı Cem Aşık, özel sektöre de ithalat imkanlarının tanınmasıyla gazın, gaz ile rekabetinin sağlanmasının ilgili süreçte önem arz ettiğini söylerken, Arama-Üretim Grubu Başkanı Çağatay Beydoğan ise, Türkiye'deki ruhsat dağılım sürecinin özel sektöründe pay almasını sağlayacak şekilde güncellenmesi gerektiğinin altını çizerek, arama yatırımlarındaki yüksek risklerin kamu ve özel sektör olarak paylaşılmasının yatırım miktarını artıracak ve yeni keşiflere imza atılacağını söyledi.

Doğal gaz piyasasının kurulduğu günden bu yana 'son tüketicinin en rekabetçi ve sürdürülebilir fiyattan doğal gaza erişiminin sağlanması' hususunun birincil hedef olarak belirlendiğini ifade eden PETFORM Yönetim Kurulu Başkanı Ayşe Cesur, Türkiye doğal gaz piyasasında son yıllarda gerek alt yapı yatırımlarının, gerekse ticaret yönünden atılan adımlar baz alındığında, kaynak çeşitliliğinin artırılması ve doğal gaz ithalatının kaynak ülke bazında yoğunlaşmasının azaltılmasında önemli gelişmeler kaydedildiğini belirtti. Cesur: "Küresel trendler göz önünde bulundurulduğunda, ülke ekonomimizin sürdürülebilir kalkınma prensipleri açısından gelişimini temin edebilmek adına, doğal gazın uygun fiyatlarla sürekli olarak arz edilmesinin sağlanması ekonomi ve enerji güvenliğimiz açısından olmazsa olmaz bir husus olarak ortaya çıkmaktadır. Bu kapsamda, ülkemizde bir doğal gaz ticaret merkezinin (trading hub) kurulması yönünde gerçekleştirilecek çalışmalar ve atılacak adımlar son derece önemlidir. Türkiye,

bulunduğu coğrafya ve yaşanan gelişmeler itibariyle doğal bir gaz ticaret merkezi konumundadır. Ülkemizin Sakarya Gaz Sahası'ndaki keşfi hem arama-üretim hem de doğal gaz sektörü açısından büyük bir mutlulukla karşılanmakta ve ilgili rezervin ülkemizin gaz ticaret merkezi olma vizyonuna ciddi katkılar sağlayacağı, diğer taraftan ise, çıkarılacak yerli gazın bölgemizde spot ihracat gibi ticari faaliyetlerin de önünü açabileceği ve ülkemiz piyasa oyuncularının bölgesel ticari imkanlara ulaşabilecekleri düşünülmektedir. Özellikle özel sektörünün payının artırılması ve doğal gaz piyasasında rekabet ortamının oluşturulması bağlamında öngörülebilir bir doğal gaz piyasası için atılacak adımların, hem piyasadaki alt yapı yatırımları için sürdürülebilir finans ortamının sağlanması hem de Türkiye'de bir ticaret merkezinin oluşmasına büyük destek sağlayacaktır. Doğal gaz piyasasında gelişmiş bir yapıya sahip olmak ve güncel projelere dahil olabilmek adına bazı planlamaların yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Gelişimin sağlanması adına BOTAŞ'ın yeniden yapılandırılması, rekabetin artırılması, piyasa bazlı fiyatlandırma ve serbest piyasanın ve ticaretin önünü açacak reformlar gibi bazı atılımların yapılması gerekmektedir" dedi.



“DOĞAL GAZ VE PETROL ANA KAYNAKLAR OLARAK KALMAYA DEVAM EDECEK”

Arama – üretim sektörüne yönelik görüşlerini de paylaşan Cesur konuşmasına şöyle devam etti: “Gün geçtikçe ön plana çıkmakta olan “enerjide yeşil dönüşüm” yaklaşımı çerçevesinde yenilenebilir enerji kaynaklarının birincil enerji talebinin karşılanmasında paylarının kaçınılmaz olarak artacağını, fakat yakın gelecekte doğalgaz ve petrolün dünyada olduğu gibi ülkemizde de enerji ihtiyaçlarının karşılanmasında ana kaynaklar olarak kalmaya devam

edecektir. Özellikle ülkemizin de içinde bulunduğu coğrafyada yaşanan gelişmeler sonucunda, tüm ülkeler çevreci yaklaşımları da gözeterek enerji güvenliğini ve enerjinin finansal olarak ulaşılabilir olmasını ön plana çıkaran politikalarla hareket etmeye başlamışlardır. Tüm dünyada yükselen “yeşil enerji” ve “karbon nötr” trendleri dikkate alındığında, arama-üretim yatırımları gerileme eğilimindedir. Bu durum, ilerleyen dönemlerde global bir baskı unsuru teşkil edecek olup daha yüksek hidrokarbon fiyatları biçiminde kendini gösterecektir. Bu gelişmeler sonucunda, “yerel olarak üretilen enerji” tüm güncel politikalar açısından stratejik önceliğe sahip olmaktadır. Yapılan analizler ülkemizin 2035 yılına kadar toplam enerji tüketimi içinde, payları azalsa da, miktarsal olarak petrol ve doğalgaz ihtiyacının %23 oranında artacağını göstermektedir. Diğer taraftan Türkiye’nin ham petrolde %90 ve doğalgazda ise %99 oranında yurt dışına bağımlı olduğu görülmektedir. Ham petrol ve doğalgaz ithalatı için dış ülkelere ödenen tutarlar hem cari açığa son derece olumsuz bir etki yapmakta, hem de enerji güvenliği açısından riskler yaratmaktadır. Petrol ve doğalgazda dışa bağımlılık oranımızın artmaması için atılması gereken adımlardan biri de yurt içinde yürütülen arama ve üretim faaliyetleri içinde özel sektör payının artırılması ve destekleyici mekanizmaların devreye alınmasıdır. Enerji arz güvenliğinin temini ve sürdürülebilirliğinin sağlanması için ise Arama-Üretim sektöründe yapılacak yatırımlar stratejik öncelikli olarak değerlendirilmeli ve pozitif bir yatırım iklimi oluşturulmalıdır.”

“SEKTÖRÜN GELİŞİMİ İÇİN ORTAK ÇABA HARCİYORUZ”

PETFORM olarak son dönemde servis firmalarının faaliyetlerinin çok arttığını bunun da arama – üretim sektörünün gelişimi açısından çok önemli olduğunu sözlerine ekleyen Cesur, Sakarya Gaz Sahası’nın keşfi ve sonrasında projenin geliştirilmesi esnasında yerli-yabancı birçok servis firmasının katkısının olduğu ve bu durumun tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de Arama-Üretim faaliyetlerinin sürdürülebilmesi anlamında kritik rol oynadığını belirtti. Cesur, dernek olarak, servis firmalarının da bünyelerinde bulunduğunu ve sektörün gelişimi için ortak çaba harcadıklarını ifade etti. Bununla birlikte, birçok olağanüstü sürecin ardından 2023 yılının geleceğe ilişkin beklentilerin somutlaştığı ve piyasaların derinleşip özel sektörün kendine daha fazla alan bulduğu bir dönem olmasını temenni eden Cesur, son olarak derneğin, Doğal Gaz ve Arama-Üretim Grupları altında tüm üyelerin katılımıyla piyasa beklentilerine ilişkin dokümanların hazırlandığını ve ilgililerle paylaşıldığını aktardı.

“GAZIN, GAZ İLE REKABETİ ÖNEM ARZ EDİYOR”

2023 ve sonrası döneme ilişkin doğal gaz piyasası kurgusunda PETFORM beklentileriyle ilgili açıklamalarda bulunan PETFORM Gaz Grubu Başkanı Cem Aşık, global doğal gaz piyasalarında günümüzde, satıcılar tarafından domine edilen ve fiyatların uzun dönemli kontratlarla belirlendiği piyasalardan ziyade, alıcıların etkili olduğu ve piyasa tabanlı fiyatlamaya üzerinden alım yapılan piyasaların var olduğunu ifade etti. Aşık, hem ülkenin hem de sektörün kapsamlı kazançlar elde etmesi için önümüzdeki yıllarda yenileme sürecine girecek kontratların kısa ile orta vadeli ve esnek bir kontrat yapılarıyla ele alınması gerektiğini, bununla birlikte fiyat formüllerinin de ağırlıklı olarak petrole ve türevlerine değil, uluslararası gaz ticaret merkezlerindeki fiyatlara da endekslenebileceğini, hatta Organize Toptan Doğal Gaz Satış Piyasası’nda belirli bir derinliğin yakalanması ön koşulu ile iç piyasada geçerli olan Günlük Referans Fiyatı’nın (GRF) da formüle eklenebileceğini, bu doğrultuda özel sektörün de bu süreçte geniş tabanlı bir katılımı yer almasının, özel sektöre de ithalat imkanlarının tanınmasıyla gazın, gaz ile rekabetinin sağlanmasının ilgili süreçte önem arz ettiğini aktardı.

Global piyasalardaki fırsatlardan daha fazla fayda sağlanabilmesi ve ülkenin bölgesel ticari bir aktör olabilmesi için ithalat ve ihracat serbestisinin tesis edilmesiyle birlikte, BOTAŞ’ın iletim, depo işletmecisi, terminal işletmecisi, ithalat ve toptan satış faaliyet alanlarının ayrıştırılması,

ülkenin makroekonomik olarak ciddi kazanımlar yaratabilmesi anlamında çok önemli olduğuna dikkat çeken Cem Aşık, bu ihtiyaçtan hareketle, BOTAŞ'ın yeniden yapılanmasına yönelik hukuki, mali, ticari, teknik ve finansal düzenlemelerin yapılması gerektiğini ifade etti. Aşık, ticaret merkezlerinin; taşıtan şirketler, finansal oyuncular, endüstriyel oyuncular, enerji üreticileri gibi oyuncuları içinde barındıran ve finansal açıdan derinlik kazanmış çok yapılı ticaret alanları olduğunu, bu yapının yakalanabilmesi için piyasa koşullarının tekrar ele alınarak, ithalat serbestisi, rekabet ortamı ve sınır ötesi ticaret kapasitesi gibi konuların da detaylı olarak değerlendirilmesi gerektiğini de ifade etti.

Aşık, doğal gaz piyasasına yönelik özel sektör beklentilerini 5 ana başlık altında topladı:



İTHALAT VE İHRACAT SERBESTİSİNİN TESİS EDİLMESİ

“Uzun dönemli, petrole endeksli kontratlardan daha kısa dönemli ve piyasa fiyatına endeksli kontratlara geçişin, ancak yeni ve farklı süre ve esnekliklerdeki kontratların piyasada kendilerine yer bulmalarıyla mümkün olabildiği gözlemlenmektedir. Türkiye’de de EPDK tarafından devreye alınan spot ithalat düzenlemesiyle birlikte uzun dönemli boru gazı ithalatına nazaran daha esnek bir yapının kurgulandığı, mevcut piyasa koşullarına bağlı olarak, kısa vadede gerçekleşebilecek daha rekabetçi gazın ülkeye girişine ortam hazırlandığı düşünülmektedir. Bu noktada ithalat ve ihracat serbestisinin tesis edilmesi hususu daha da önem kazanmaktadır.”

“Özel sektör olarak Malkoçlar, Yunanistan ve Bulgaristan ile enterkonnektör anlaşmalarının yapılmasının, bu noktaların çift yönlü akış için uygun hale getirilmesinin, kapasitelerinin artırılmasının ve bununla birlikte swap seçeneğinin de mümkün hale getirilmesinin, spot ihracat lisanslarının ülkeden bağımsız olarak tek bir lisans olarak tanımlanmasının, tüm boru hattı giriş noktalarında spot ithalat amacıyla maksimum atıl kapasite imkânı oluşturulmasının ve mümkün olan tüm boru hattı giriş noktalarının spot ithalata açılmasının, Yer Altı Depo giriş ve çıkış noktalarına ilaveten tüm giriş ve çıkış noktalarında günlük kapasite uygulamasının başlatılmasının, özel sektör paydaşlarının da – LNG ithalatında ve gazlaştırılmış LNG ticaretinde etkin – olarak yer almasının son tüketicinin daha uygun şartlarda gaza erişimine olanak sağlaması, arz güvenliğimizin güçlendirilmesi ve daha esnek ve kısa vadeli kontratlara sahip olunması açısından elzem olduğu düşünülmektedir.”

SERBEST TÜKETİCİ VE SON KAYNAK TEDARİKİ

“Son yıllarda global makroekonomik göstergelerdeki değişimler, petrol ve doğal gaz gibi emtia fiyatlarında dönemsel olarak önemli fiyat değişikliklerine sebep olmaktadır. Özellikle, küresel talebin yüksek olmadığı ve arz fazlasının olduğu durumlarda, ilgili emtialarda ciddi fiyat düşüşleri gözlemlenmektedir. Diğer taraftan, Türkiye doğal gaz piyasasının son tüketiciye en optimal şekilde hizmet sunması hedefi doğrultusunda, serbest tüketicilerin dönemsel avantajlardan yararlanabilmesi için esnek bir piyasa kurgusunun olması önem teşkil etmektedir. Bu kapsamda “Toptan Satış Piyasasının Serbestleşmesi” ve Organize Toptan Satış Piyasası’nda arz ve talebe göre doğru ve güvenilir fiyatın oluşması da sektörümüz için önemli bir husustur. Doğru fiyatın oluşumu için arz çeşitliliği ve talep taraflı katılımın sağlanması ana unsurlar olarak öne çıkmaktadır.”

“Türkiye doğal gaz piyasasının son tüketiciye en optimal şekilde hizmet sunabilmesi ve serbest tüketicilerin dönemsel avantajlardan yararlanabilmesi için esnek bir piyasa kurgusunun önemine ve son tüketicinin en rekabetçi ve sürdürülebilir fiyattan doğal gaza erişiminin sağlanabilmesi için tedarik sözleşmelerinin daha kısa süreli bir formatta düzenlenmesinin gerekliliğine inanılmaktadır. Alıcı tarafının piyasaya katılımı, doğru fiyat sinyallerinin oluşumuna etki ederek uzun dönemli arz planlamasına da ışık tutacaktır. Bu döngü sayesinde kaynaklar daha efektif olarak kullanılacak olup, rekabetçi ve sürdürülebilir bir fiyat politikasıyla tüketicilere gaz temini sağlanacaktır.”

KIRILGAN MÜŞTERİNİN TANIMLANMASI VE DOĞRUDAN DESTEK MEKANİZMALARıyla KORUNMASI

“Ülkemiz doğal gaz piyasasında özellikle konut ve 300.000 Sm³/yıl tüketim sınırı altındaki kamu/ticarethane/hizmet sektörü gibi abone grupları konusunda iki farklı açmaz göze çarpmaktadır. Bunlardan ilki bu abone gruplarının tamamına, tüketici özelinde ihtiyaç olup olmadığına bakılmaksızın, halihazırda sağlanan doğal gazın hakim piyasa oyuncusu tarafından zaman zaman sektör maliyetlerinin altında fiyatlarla temin edilmesi; ikincisi ise maliyetinin altındaki fiyat şartlarında dahi belli alt gelir gruplarında yer alan ve sosyal açıdan dezavantajlı olarak tanımlanabilecek hane halkının söz konusu maliyetleri karşılamakta ciddi zorluk çekmesi olarak sıralanabilir. Ülke tüketiminin yaklaşık %40’ına tekabül eden satış hacmine dair, korumacı bir yaklaşımla süregelen bu uygulama en yalın anlamda gerçek ihtiyaç sahiplerine yönelik arzulanan fiyat korumasını sağlayamamaktadır.”

“Dünya örnekleri incelendiğinde özellikle Avrupa ülkelerinin nüfuslarının yaklaşık yüzde 10’una karşılık gelen ‘Kırılgan Müşteri’ tipine uygun korumacı yaklaşımlar benimsendiğini ve bunu yaparken genelde piyasayı bozucu etkilerden kaçınarak doğrudan destek mekanizmaları, enerji verimliliği uygulamaları gibi yöntemlerde karar kılındığı görülmektedir. Bu

uygulamaların başlangıç noktasını ise henüz mevzuatımızda eksikliği hissedilen ‘Kırılgan Müşteri’ kavramının öncelikle tanımlanarak destek verilecek grupların belirlenmesi oluşturmaktadır.

Böylelikle, “Kırılgan Tüketici” tanımlamasıyla beraber doğal gaz abone gruplarındaki ihtiyaç sahibi vatandaşlara belirli miktarlara kadar fatura desteği sağlanabilecek, normal koşullarda sübvansane edilmeye ihtiyaç duymayan kesimler ve ticarethanelerin hazineye olan yükü sıfırlanabilecek, piyasa fiyatlarına müdahale söz konusu olmayacak ve tüm müşteri segmentlerinde rekabet tesis edilmiş olacak, enerji verimliliği uygulamaları ve bilinçli tüketim artış gösterecektir.”

YERALTI DEPOLAMA YÜKÜMLÜLÜKLERİNİN YENİDEN TANIMLANMASI VE DEPOLAMA KAPASİTESİNİN ETKİN KULLANIMI

“Dönemsel fiyat değişimlerinin yönetilerek müşteriye öngörülebilir ve sürdürülebilir fiyatla gaz tedariki yapabilmek adına depo esnekliği son derece önemlidir. Ülkemizde ciddi depolama yatırımları yapılmaktadır. Fakat depolama tesislerindeki kapasitelerin özel sektör tarafından etkin ve verimli şekilde kullanılmasında çeşitli engeller mevcuttur. Atıl kapasitenin yıl içinde aylık, çeyreklik gibi farklı ürünlerle piyasaya sunulmasının önünün açılması beklenmektedir. Depolama tesislerindeki Enjeksiyon ve Geri Üretim kapasitelerinin daha verimli kullanılmasını sağlayacak ve bu kapasitelerin bir veya birden çok kullanıcı tarafından sürekli olarak kapatılmasına engel olacak mevzuatsal düzenlemeler yapılmalıdır.”

VADELİ GAZ PİYASASI VE PİYASA YAPICI UYGULAMASININ ENTEGRE EDİLMESİ

“Bilindiği gibi vadeli işlem piyasaları, geleceğe yönelik fiyat oluşumu ve risk dağıtımını olmak üzere iki ana işleve sahiptir. Vadeli piyasalarda oluşacak geniş katılım ve işlem hacmi sağlıklı fiyat oluşumunu sağlayacak; bu sayede piyasamızda öngörülebilirliğin ve güvenilirliğin artması ise, piyasa paydaşlarının risk yönetiminde önemli bir enstrüman olarak kullanılacaktır.”

Hâlihazırdaki Avrupa enerji borsalarında vadeli piyasaların gelişimleri incelendiğinde, Piyasa Yapıcı uygulamasının önemli bir yer aldığı görülmektedir. Piyasa Yapıcı Uygulaması, temelde piyasada likiditenin artırılması, piyasa oyuncularının farklı vadelerde ürünlere erişimlerinin kolaylaşması, özellikle küçük oyuncuların da kendi gazlarını tedarik edebilmelerinin önünün açılması amacıyla kullanılan bir yöntemdir. Bu kapsamda ülkemizde de, piyasada geniş bir katılım sağlanarak vadeli piyasada likiditenin artırılması, piyasa oyuncularının daha derin bir piyasada işlem yapması, el değiştiren doğal gaz miktarının artması ve piyasa oyuncuları için ihtiyaç duyulan ürünlere ulaşamama riskinin azalması amacıyla Piyasa Yapıcı Uygulamasının devreye alınması uygun olacaktır.

Böylelikle, Piyasa Yapıcı Uygulamasıyla temelde piyasada likiditenin artırılması, piyasa oyuncularının farklı vadelerde ürünlere erişimlerinin kolaylaşması, özellikle küçük oyuncuların da kendi gazlarını tedarik edebilmelerinin önünün açılması sağlanabilecek ve ülkeye/piyasaya girecek yeni gazın OTSP’ye sunulması teşvik edilmiş olacaktır.”



“ARAMA YATIRIMLARINDAKİ RİSKLERİ KAMU VE ÖZEL SEKTÖR PAYLAŞIRSA YATIRIM MİKTARI ARTACAKTIR”

Türkiye Cumhuriyeti'nin Yeni Yüzyılı'nda petrol ve doğal gaz arama-üretim sektörünün mevcut durumu ve beklentileriyle ilgili açıklamalarda bulunan PETFORM Arama-Üretim Grubu Başkanı Çağatay Beydoğan, “Ülkemizde petrol, derinlikleri 900 ile 3 bin 500 metre arasında değişen ve ortalama bin 750 metre derinlikteki rezervuarlardan üretilmektedir. Üretilen petrolün önemli bölümü ilave proses gerektiren ağır petroldür. Var olan riskler ve ağır üretim maliyetleri nedeniyle Türkiye'deki petrol arama ve üretim sektörünün özellikle, uluslararası yatırımlara ihtiyacı bulunuyor. Son 21 yılda petrol arama ve üretim faaliyetlerine toplam 15 milyar dolar yatırım yapıldı. Bu yatırımların yüzde 63'ü TPAO ve yüzde 37'si özel sektör şirketleri, tarafından gerçekleştirildi” dedi. Beydoğan konuşmasına şöyle devam etti: “Yıllar içinde petrol mevzuatında yapılan değişiklikler ve dünya genelinde petrol alanındaki uluslararası yatırımların azalma trendi sonucunda 1957 yılında ülkemizde 58 olan faal yabancı şirket sayısı 2022 yılı itibarı ile 10 adede kadar düştü.

Türkiye dünya genelinde petrol şirketlerinin oluşturduğu farm-out (ruhsat alanında risk paylaşımı, ruhsat ortaklığı) mozaik tablosunda arzu edildiği oranda yer almamaktadır. Ülkemizdeki ruhsat dağılımı sürecinin özel sektörün de bu pastadan pay almasını sağlayacak şekilde güncellenmesi gerekmektedir. Arama yatırımlarındaki yüksek riskler kamu ve özel sektör olarak paylaşıldıkça yatırım miktarı artacak ve yeni keşiflere imza atılacaktır.

Yüksek teknoloji ve mühendislik gerektiren arama-üretim faaliyetlerinin rekabetçi ve optimum maliyetlerle gerçekleşmesini sağlayan en temel unsur servis şirketlerinin varlığıdır. En yeni teknolojik ekipmanın ve mühendislik yöntemlerinin kullanılmasında ve sınırlı olan doğal kaynakların ekonomiye kazandırılmasında servis şirketleri öncü rol oynamaktadır. Yerli/yabancı servis firmalarının varlığı ve faaliyetleri ulusal tedarik kapasitesinin gelişiminde de sektörümüze fayda sağlamaktadır. Gelişmiş bir arama-üretim faaliyetinden bahsedebilmek için teknolojiyi ve çağın gereklerini yakalamış, böylelikle rekabeti tesis etmiş servis şirketleri gerekmektedir.”

Beydoğan, sektörde öncelikli olarak çözüme kavuşturulması gerekenleri 7 başlıkta sıraladı:

SONA EREN İŞLETME RUHSATLARI İLE İLGİLİ DÜZENLEME

“Süresi sona eren işletme ruhsat sahalarından en etkin ve verimli üretimin sağlanabilmesi hedefi ile her türlü ayrıcalığın kaldırılması ve süresi sona erecek olan bu işletme ruhsat sahalarının süresi bitmeden önce yeni şartlarla tüm paydaşların rekabet edebileceği metotla tekrar ruhsatlandırılmasına imkân verilebilmesi için kanunun ilgili maddelerinin düzenlenmesi gerektiği değerlendirilmektedir.”

ORMAN İZİN BEDELLERİ

“Çetin arazi şartları ve iklim koşulları zaten bu faaliyetlerin yürütülmesini güçleştirdiği gibi diğer taraftan ilgili İdarelere ödenmesi gereken bedellerin yüksekliği nedeniyle arama ve üretim şirketleri Kanunun amacına uygun süratte yatırımlarını hayata geçirememektedirler. Bu kapsamda Orman Kanunu’nda bir düzenleme yapılması gerektiğine inanılmaktadır.”

TEŞVİK MEKANİZMALARI

“Son derece riskli, maliyetli, ileri teknoloji yatırımları gerektiren ve dış ticaret açığına pozitif yönde direk etki eden petrol ve doğal gaz arama ve üretim sektörünün de 2012/3305 sayılı “Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar” kapsamına alınmasının ve sektörel bazda hangi teşviklerden faydalanacağını belirlenmesi gerekmektedir.”

ARAMA RUHSAT MÜRACAATLARININ DEĞERLENDİRME VE İLAN SÜRECİ

“Bir arama sahasına başvuran ancak başvurusu kabul edilmeyen şirketin daha sonraki başvurularında daha isabetli yatırım programı hazırlayabilmesi için başvurusu kabul edilen şirketin yatırım programının başvurusu reddedilen diğer şirketlerle paylaşılması gerektiği düşünülmektedir. Böylelikle, şeffaflık ilkesi de yerine getirilmiş olacaktır.”

İZİN VE ONAY SÜREÇLERİNDEKİ GECİKMELERİN ARAMA-ÜRETİM YATIRIMLARI ÜZERİNDEKİ OLUMSUZ ETKİSİ

“Petrol ve Doğalgaz arama üretimi yapılan sahalarda gerekli izinler T.C. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü’nden alınmasına rağmen, lokasyon ve üretim tesislerinin veya sismik faaliyet yürütülen güzergahların kamu arazilerine denk gelmesi halinde Cumhurbaşkanlığı’nın 2018/8 nolu Genelgesi devreye sokulmakta ve temditler dahil her işlemde yeniden Cumhurbaşkanlığı’na yazılmaktadır. Bu durum süreçte gecikmelere yer açmakla birlikte bazı durumlarda cevapsız kalarak aktivitelerde sürekliliğin kaybedilmesine, proje etkinliğinin azalmasına, taahhüt edilen sondaj faaliyetlerinin gerçekleştirilememesine, ülkede yatırım yapmak isteyen yeni yabancı aktörlerin çekince içerisine düşmesine sebep olmaktadır. Petrol ve doğalgaz arama üretim faaliyetlerinin stratejik önemi ve aciliyeti göz önüne alınarak bu işler için gereken arazinin tahsisine dair sürecin hızlandırılması gereklidir.”

TÜRKİYE’DE KEŞFİ YAPILAN DOĞAL GAZIN ARZ SORUNU

“Son derece yüksek bilim/mühendislik uygulamaları gerçekleştirip aynı zamanda finansal riskleri de yüklenerek yaptıkları yatırımların sonucunda gaz keşfine ulaşan arama şirketleri, zaten Türkiye’nin jeolojik konumundan dolayı keşfi zor olan ve yüzde 99’unu ithal ettiğimiz bir kaynağa ulaştıklarında da pazar sorunu yaşayabilmektedirler. Türkiye’de keşfi yapılan gaz temelde ulusal iletim hattına (BOTAŞ) veya gazın keşfinin yapıldığı ilin dağıtım hattına bağlanmak suretiyle satılabilir.

Ulusal iletim hatlarına bağlanmak gerek ilksel yatırımlar gerekse işletme giderleri açısından dağıtım hattına bağlanma seçeneğine göre çok daha maliyetlidir. Dolayısı ile ulaşılan rezerv miktarı ile de bağlantılı olarak büyük çoğunlukla dağıtım hatlarına bağlanmak çok daha uygulanabilir. Ancak ülkemizde, üretim gazının dağıtım hatlarına bağlanması ile ilgili sorunlar yaşanmaktadır.

Türkiye’nin enerjide dışa bağımlılığının azaltılması ve yeraltı kaynaklarının ekonomiye katkısının artırılması amacıyla Türkiye’de üretilen doğal gazı yönelik olarak arzı yapılacak olan gazın BOTAŞ’ın ŞİD standartlarına uygun, temiz ve ölçülebilir olması koşulu ile dağıtım hatlarına sorunsuz olarak alınabilmesi ve satış fiyatının, alıcı pozisyonundaki şirketlerin tekel haklarını suistimal etmelerine imkân vermeyecek şekilde, arama ve üretimi teşvik açısından serbest piyasa fiyatlarından daha düşük olmayacak şekilde belirlenmesi gerekmektedir.”

ARAMA-ÜRETİM SEKTÖRÜNDE AZALAN YABANCI YATIRIMLAR VE ÖZEL SEKTÖR PAYININ KÜÇÜLMESİ

“Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de arama-üretim yatırımları yerli/yabancı yatırımcılar ve kamu şirketleri vasıtasıyla gerçekleşmektedir. Özellikle ülkemizde mevzuattan kaynaklanan sebeplerle ve son yıllarda arama ruhsatlarının ağırlıklı olarak kamu şirketine tahsis edilmesi nedeniyle arama-üretim faaliyetleri içerisindeki özel sektör yatırımları ve payı giderek küçülmektedir. Önümüzdeki yakın dönem üretim simülasyonlarına bakıldığında özel sektör %5 kamu ise %95 gibi paya sahip bir piyasa kurgusu oluşacaktır. Bu durum, özellikle yabancı sermayenin ülkeye girişine sektöre uğratmakta ve küçük miktarda üretim yapıp yeni arama yatırımları yapmaya çalışan mevcut yatırımcıları da piyasanın dışına itmektir.

Verilen arama ruhsatlarının son bir yıllık dağılımına bakıldığında kamu şirketinin temin ettiği arama ruhsatı yüzde 94 olurken özel sektöre tahsis edilen oran yüzde 6’da kalmıştır. Bu durum bile özel sektörün geleceği açısından başlı başına bir var oluş sorunudur.

Kamu kuruluşumuzun son dönem performansı şüphesiz hepimiz için gurur kaynağıdır. Özellikle deniz alanlarında ve makro boyutlu yatırımlarda kamu yatırımı önem kazanmaktadır. Daha mikro yatırımların hayata geçirilmesinde özel sektör dinamizmi ve kamu ile stratejik iş birlikleri daha efektif olacaktır.”